

Informació sobre les intervencions arqueològiques preventives

La Revisió del Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic de Sant Cugat¹ identifica un seguit de jaciments i indrets d'expectativa arqueològica que són objecte de protecció i on cal dur a terme una intervenció arqueològica prèvia a qualsevol obra o actuació. Aquesta intervenció pot referir-se tant a al subsòl com a l'arquitectura.

La protecció del patrimoni arqueològic està regulada a través de la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català i més específicament pel *Decret 78/2002 del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic*. Aquest decret preveu la realització d'intervencions arqueològiques preventives, que tenen com a objectiu localitzar les restes arqueològiques previstes hipotèticament en base a l'expectativa d'un indret en el context de la realització d'una obra. En cas de detectar aquestes restes, cal procedir a la seva excavació i documentació, i posterior elaboració de memòria. Cal també, un cop realitzada l'excavació, proposar un tractament per a les restes no extretes. Es recomana planificar l'obra en funció de la possibilitat de trobar restes arqueològiques, en previsió que possibles endarreriments a causa de les troballes puguin afectar el seu curs.

Les intervencions arqueològiques han de realitzar-se en els termes que estableix el decret esmentat. El Departament de Cultura de la Generalitat és la màxima autoritat competent en matèria arqueològica, i com a tal concedeix els permisos per a realitzar intervencions arqueològiques, i decideix en última instància el tractament de les restes localitzades. Podeu consultar el seu web² per a més informació.

La relació de passes a seguir per a realitzar una intervenció és la següent:

1. **contractar un/a arqueòleg/òga** per a la realització de la intervenció arqueològica
2. **sol·licitar el permís d'intervenció arqueològica** al Departament de Cultura de la Generalitat, sol·licitud que ha de signar el promotor, i anar acompanyada del projecte d'intervenció elaborat pel professional contractat. El termini de resposta és d'un màxim de 20 dies, i cal demanar-lo per tant amb certa antelació. Implica el pagament a la Generalitat d'una taxa d'entorn 21 Euros³. Abans de presentar la petició a la Generalitat, cal comunicar-ho al Museu de Sant Cugat, que s'ocupa d'assessorar i validar la proposta.
3. **realitzar la intervenció arqueològica**. Quan es tracta d'intervencions en subsòl, generalment consisteixen en tres fases contínues:
 - una primera fase de prospecció o seguiment d'obra, amb excavació pròpia o control de les excavacions de l'obra, amb l'objectiu de localitzar les restes arqueològiques previstes. Cal emprar la maquinària i la metodologia adients, per retirar els nivells de terra per sobre del sòl natural. Si no es localitzen restes, la intervenció finalitza amb aquesta fase.
 - excavació i documentació de les restes arqueològiques que s'hagin localitzat
 - tractament de restes no extretes, és a dir, de les estructures descobertes (conservació *in situ*, trasllat o eliminació⁴). Cal que el promotor sol·liciti formalment el tractament de restes no extretes en funció del projecte d'obra. El Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, amb l'audiència prèvia de l'Ajuntament, l'autoritza o no en funció del valor de les restes. De nou el termini de resposta del Departament de Cultura és d'un màxim de 20 dies. El Museu assessora i fa el seguiment de tot aquest procés.

¹ <http://www.gea.santcugat.cat/PlanolCatalog/>

² <http://tramits.gencat.cat/ca/integraciodepartamentaltramit/tramits/PerTemes/detall/Autoritzacio-dintervencions-arqueologiques-o-paleontologiques-preventives?category=740af80a-a82c-11e3-a972-000c29052e2c>

³ Les pròrrogues de permís no estan gravades amb taxa.

⁴ L'eliminació de restes arqueològiques es concedeix en cas de restes no singulars, ben documentades, la conservació de les quals no és compatible amb el projecte d'obra.

Els detalls concrets de cada intervenció depenen del tipus d'obra i de la natura de les restes arqueològiques previstes i/o finalment localitzades, factors que poden determinar la metodologia de treball i la composició de l'equip de treball. La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Sant Cugat realitzen la inspecció i el seguiment de les intervencions arqueològiques i determinen si el programa de treballs han de ser modificat en algun punt, per motius de protecció i/o la correcta documentació del patrimoni.

Quan es tracta d'intervencions en l'arquitectura, van adreçades a la documentació històrico-arqueològica dels edificis i han de donar-se com a pas previ a qualsevol afectació sobre aquests. La finalitat és conèixer a fons l'edificació, aportar la informació suficient per orientar la intervenció arquitectònica i valorar la proposta de conservació. En cas eventual d'enderroc o eliminació d'elements deixa testimoni de la seva existència per al futur. Han de consistir com a mínim en el següent:

- estudi descriptiu de l'edifici que n'identifiqui els trets originals i l'evolució. Ha de tractar:
 - l'organització interna
 - materials, tècniques i elements constructius
 - infraestructura domèstica, econòmica, defensiva o d'altre tipus
 - detalls i elements decoratius
 - proposta cronològica i evolutiva

Metodològicament comporta lectura arqueològica de paraments, amb obertura de cales si la fàbrica original no és visible i així s'escau. Algunes de les accions per completar la documentació poden quedar posposades a l'execució de l'obra arquitectònica.

- documentació fotogràfica acurada de l'edifici i dels detalls més significatius (presentació en format paper i en format digital, 300 dpi mida 20 x 30 cm.)
- documentació planimètrica acurada (planta i seccions), que reflecteixi les unitats edificatòries, els espais amb les seves funcions i l'evolució cronològica
- contextualització històrica (informació sobre l'origen i evolució de la finca en el context de l'evolució urbana de Sant Cugat, amb suport documental i arxivístic si s'escau)

4. **entregar la documentació i els materials generats**, donant compliment als requisits del Decret 78/2002:

- a. l'informe i la memòria d'intervenció arqueològica al Departament de Cultura, i a l'Ajuntament de Sant Cugat a través del Museu de Sant Cugat (condició per a la llicència de primera ocupació). Han d'incloure un plànol amb indicació del tractament definitiu de les restes no extretes en cas que se'n localitzessin. Es recomana també que es segueixi el llibre d'estil a l'annex del "Pla de recerca de l'arqueologia i la paleontologia catalanes, 2014"⁵
- b. els materials arqueològics recuperats durant la intervenció, degudament inventariats a la memòria i tractats (rentat, siglat, ordenat), a la institució dictaminada per la Generalitat. El promotor ha de sol·licitar a la Generalitat que resolgui aquest lloc de dipòsit.

Documentació

El web del Departament de Cultura de la Generalitat conté els documents necessaris per sol·licitar autorització d'intervenció arqueològica:

⁵ <http://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/documents/arxiu/PLA-RECERCA14.pdf>

- **impres de sol·licitud** d'autorització d'intervenció arqueològica.
Enllaç: http://cultura.gencat.cat/ca/serveis/formularis/altres_formularis/gestio_del_patrimoni_cultural_k100/
, apartat "Gestió del patrimoni arqueològic (K117)", document "sol·licitud d'intervenció arqueològica o paleontològica"
- **Decret 78/2002**, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic
Enllaç: http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=276664

En paral·lel, el Museu de Sant Cugat també disposa d'aquests documents, així com d'un llistat d'arqueòlegs, empreses i institucions amb borsa de treball on contractar un servei professional.